

פרק ראשון - מיפוי חברתי (סוציומטרי)

א. אודות המיפוי החברתי

המיפוי החברתי (בלועזית "סוציומטרי", סוציו - חברתי, מטרי - מדד), הוא כלי שפותח על ידי חוקרים בתחום מדעי החברה במטרה לזהות את טיבו של המארג החברתי בקבוצה גדולה של ילדים. המיפוי החברתי מסייע לבדוק בצורה מהירה ואמינה את מצבו החברתי של כל ילד וילד, כפי שחווים זאת חברי הקבוצה, ולברר האם (ועד כמה) הוא מקובל, דחוי או שקוף. המיפוי החברתי נבדק במחקרים רבים ונמצא אמין ויעיל, הוא מקובל מאוד בעולם האקדמי ונמצא בשימוש כבר עשרות שנים (בקר, 2009).

ב. העברת המיפוי החברתי

הקדמה: לפני העברת הסוציומטרי, על המחנך ל"חמם" את האוירה. להזכיר את היעד המשותף "אני רוצה כיתה עם אוירה של משפחה" "היעד שלנו שנהיה מגובשים וכולם ירגישו חלק ונעים כאן" "אני אבקש מכם משהו בוגר, הבגרות היא לא להזכיר שמות, להתרכז בתהליך" וכד'.

בשלב הראשון של המיפוי החברתי, יגיש המורה לכל התלמידים דף חלק, ויבקש מכל אחד מן התלמידים לכתוב את שמו בפניה השמאלית העליונה של הדף.

לאחר מכן יבקש המורה מכל אחד מהתלמידים לכתוב את שמותיהם של שלושה תלמידים שאיתם הוא מעוניין לשהות בחדר בזמן טיול או שהוא מעוניין לשבת לידם באוטובוס בטיול ואת שמותיהם של שלושה תלמידים שאיתם הוא מעדיף שלא לשהות באותו החדר בטיול או שהוא מעדיף שלא לשבת לידם באוטובוס.

לסיכום השלב הראשון, ישאל המורה את התלמידים בכיתה, איך אתם מרגישים כעת? לרוב התשובות יהיו: לא כל כך נעים, קשה, אני לא מעוניין לכתוב וכו'.

כשלב שני המורה יבקש לרשום שני דרכים בהם ניתן לתקן את המצב ולנסות להתייחד עם הילדים שאין ברצונכם לשהות איתם בחדר בטיול. המורה יבקש מהתלמידים לשתף ברעיונות שכתבו בכדי להתקרב לילדים אחרים ויכתוב את הרעיונות השונים על הלוח "לראות בו את הטוב, להזמין אותו אלי, דווקא כן לשבת לידו". כסיכום לשלב זה המורה

ישאל: כיצד אתם מרגישים בכיתה כעת? ההרגשה תהיה יותר מפוייסת, הרגשה טובה. כיוון שפתאום חודרת ההבנה כי יש ביכולתנו להשפיע על מערכות יחסים.

בתום מילוי הדפים יאסוף אותם המורה לצורך כימות התוצאות כפי שיבואר בהמשך.

הנחיות חשובות:

1. יש לשאול שאלה שעניינה הוא חברתי (ולא "ליד מי אתה רוצה לשבת בכיתה").
2. במידה ותלמיד חסר, יש לרשום את שמו על הלוח ולהסב את תשומת לב התלמידים לחסרונו, הוראה זו נועדה כדי למנוע הטיה של השאלון. בנוסף, יש לפנות לתלמיד החסר בהקדם ולקבל גם ממנו משוב על בחירותיו ודחיותיו. זאת על מנת לקבל את המידע מכלל ילדי הכיתה.
3. בכיתה קטנה, המונה פחות מעשרים תלמידים יבקש המורה לרשום שני שמות לבחירה ושניים לדחייה.

★ אתגר למחנך:

בטרם תכמת את התוצאות, נסה לכתוב (לפי דעתך) את שמותיהם של שלושה תלמידים מקובלים, של שלושה

ג. כימות התוצאות

ההמלצה היא לערוך את תוצאות הסוציומטרי באופן ממוחשב ולא ידני, כך מקבלים תמונה הרבה יותר בהירה וברורה וללא טעויות.

יש להיכנס לאתר תעצומות (http://taazumot.org.il/?page_id=864), שם ישנו קובץ אקסל למיפוי סוציומטרי, עם הנחיות וסרט הדרכה. יתרון הקובץ המומחשב בכך שהוא נותן את מדדי הדדיות בבחירות ובדחיות וחוסך זמן....

המיפוי הינו לשימוש פנימי בלבד, חשיפתו עלולה לגרום לנזק נפשי. על כן אין לשתף בשום צורה בתוצאותיו אלא את היועץ והמנהל. **חל איסור לשתף את התלמידים או את הוריהם.** שיתוף שכזה עלול לגרום לנזק בלתי הפיך.

נקודה למחשבה: ילדי מורים הלומדים בבית הספר. הוריהם ירצו לדעת את התוצאות. זה המקום לנהל שיח עם מורים אלו על מציאות זו בה הם עובדים בביה"ס של ילדיהם, האם מגיעה להם הפריבלגיה לדעת או שמה היה הורה במקום שאתה הורה....

בהצלחה צוות תעצומות